

Абдулла МАДИЕВ

ХЕЧ КИМ БОЛАМ ДЕМАСИН (Хотира очерк)

ХЕЧ КИМ БОЛАМ ДЕМАСИН (Хотира очерк)

Фарзанди ҳақида хотира ёзиш энг мушкул иш экан. Бир неча марта қалам олиб уриниб кўрдим. Афсуски . . . бутун баданим бижирлаб, бошимга нимадир қуйилар, юзларим ловуллаб, кўзларимдан ёш оқарди. Шундай қилиб, Лазизжон ўғлимнинг вафотига қам бир йилу бир юз уч кун бўлибди. Э Худо, Ўзинг сабр бергин, Ўзинг мадад бўлгин деб, 2013 йилнинг 17 май — жума куни яна қалам олдим.

Ота — боболаримиз «Отам деса десин, кеч ким болам демасин» деб бекорга айтишмаган экан. Ота ўлса, фарзанд кўмар экан, йиғлаб — йиғлаб ахир кўникиб кетар экан. Фарзанд ўлса, ота ҳам ўлар экан, фақат унинг қомати ичи ковак чинорга ўхшаб қолар экан. Душманимга ҳам буни раво кўрмайман. 2012 йилнинг бошида Лазизжоним анор кўп ейдиган бўлди. Бир куни ишдан келсам олди тўла анор пўчоғи.

- Ассалому алайкум дадажон, келдингизми? деб салом берди.
- Нима бу, шунчаям анор ейдими одам, бас қил, дедим.

Кечки овқатга ўтирдик, у овқатланмади. Тун ярмида ҳаммомдан қайт қилаётган овоз келди. Раҳима чиқиб кетди. Дори берди, оғриқлари камайди. Тонг отгач, дўхтирга олиб борамиз, — десак «яҳшиман» деди. Лекин ҳеч нарса емади. Эртасига Тошкентга дўҳтирга олиб бордик, даволашди. Онаси, келин Яйраҳон ёнида бўлишди. Акаси, опалари нима керак бўлса, етказиб беришди. Мен эса уйда қолдим.

2012 йилнинг 4 феврали, шанба куни эрталабдан шифохонага бориш учун «питак»ка чикдим. Кун совук, шамол билан изгирин булиб турибди.

— Йўлга чиқаяпман, — деб Рахимага телефон қилсам, «Овора бўлманг, яхши» деди.

Кечга яқин қўнғироқ қилиб «Тез етиб келинг» дейишди.

Кун совук. Йўл муз. Абдусамаднинг «Ласетти»сида 60 километрдан ортик юролмаймиз. Етиб борганимча бир неча марта кўнғирок килиб, каерга етиб келдингиз, деб тез —тез сўрашди. Тушундимки, Лазизнинг ахволи оғир. Бутун баданларим жимирлаб кетди. Бироз ўтгач, ўзимга келдим. «Э Худо боламга шифо бергин» деб кайта — кайта Худодан сўраб бордим. Мен етиб борганимда Рахима, Асатилла, Гулжамол, Нилуфар хаммаси палата олдида етим болалардай махзун туришарди.

Менинг келганлигимини сезган врач тезда чиқиб, мени Лазизжонимнинг олдига олиб кириб кетди. Лазизжоним ҳеч нарсани сезмас, назаримда мени кутиб ётгандай эди. Салом бердим, соғлигини сўрадим. Ҳеч қандай жавоб йўқ. Юрагим «шув» этиб кетди. Такдирга тан бердим. Розилик бердим, розилик сўрадим. Фарзандларингга ўзим қарайман, деб ваъда бердим.

— Дада, Лазизни олиб кетайлик, — деди Асатилла, — фойдаси йўққа ўхшайди. Агар бу ерда вафот этса, ичини ёришади. Баданини ёрмасин, — деди. Мен рози бўлдим.

Асатилла расмий хужжатларини тўғрилади. Касалхонанинг «тез ёрдам» машинасида Лазизни ётқизиб Рахима билан Гулжамол ёнига ўтиришди. Асатилла Нилуфар билан болаларни Дилмуродга қолдириб боришадиган бўлишди. Биз Абдусамад билан эртарок уйга бориб, хозирлик кўрмокчи бўлдик. Касалхонадан чикишдан олдин Хусниддинга кўнғирок килиб : —Уйда бўлиб туринг, боришимиз билан Шароф домлани олиб келасиз, — дедим.

Бир махал телефон жиринглади, олсам Гулжамол зўрға :

— Дада, домла ҳам керак бўлмайди ўхшайди, — деди — ю йиғлади. Мен ҳам йиғладим. Абдусамад нималардир деб менга тасалли берар, лекин қулоғимга ҳеч нарса кирмас эди.

Келсак, уйда Яйра билан унинг укаси Наврўз бор экан. Уларга билдирмасликка ҳаракат қилардим. Залга жой қилишларини айтдим. Орқама — орқа «тез ёрдам» ҳам етиб келди. Лазизжонимни машинадан олиб, сўнгги марта тунайдиган жойига ётқиздик. Бир зумда уй йиғи — сиғига тўлди. Йиғи шунчалик авжига минди — ки, гўё уйни кўтариб ташлагудек эди. Кириб уларни сабрга чақирдим. Уларни сабрга чақирардим—у, ўзимнинг ичимдан бир нарса қайнаб чиқарди. Зўрға — зўрға босардим ўзимни.

Тонг отди. Дафн маросимини соат 2 га белгиладик. Кун шунчалик совук эди — ки беш дақиқага чидаб бўлмасди. Шунга қарамасдан тумонат одам йиғилди. Кўпини танимас эдим. Улар Лазизжонимнинг танишлари эди. Майитни кўлма — кўл килиб машинага жойлашди. Олимкент кабрис — тонига, бобоси Зикрулла, аммаси Ойжамол, бувиси Турсунойларнинг оёк томонига дафн килинди.

Лазизжоним одамларга шунчалар кўп яхшилик қилиб улгурган эканки, ҳар бир келган одам унинг қилган яхшилигидан гапиришарди.

*** * ***

- . . . Бир куни ишхонада ўтирсам Лазиз кириб :
- Дада, тушликка уйга борасизми? деди.
- Ха, дедим.
- Бакир акам келган экан, у кишини ҳам олиб борамиз да, деди. Бакир ака билан шифохонада бирга ётганини билардим. У кишини тез —тез йўклаб туришидан ҳам ҳабарим бор эди. Машинада ўтирсам бир кишини суяб чикди, у киши зўрға юради. Амаллаб машинага ўтқазди. Уйга бордик, овқатландик. Лазиз у кишининг устида шундай парвона бўлаяптики, очиғи менинг «ғашим» келди.
- «Ўз отангга шунча парвона бўлмайсан ку, бу бегона кишига шунча парвонасан» дедим ичимда. Бакир вафот этганда эса бир неча кун унинг уйида бўлди, хизматини қилди.

Очиғи Лазиздан баъзида бироз хафа бўлиб ҳам қўярдим. "Аввал ўзингни ўйла, кейин Бунинг тасдиғини у ўтгандан кейин билдим.

*** * ***

Мана, 20 кундан кейин 7 июн — жума куни яна қўлимга қалам олдим. Шу вақт давомида бир қатор ҳам нарса ёзолмадим. Худойим Ўзи қувват берсин, сабр берсин.

. . . Лазиз фарзандларини жуда яхши кўрарди. Керак бўлса жонини беришга ҳам тайёр эди. Эҳтимол унинг ўлими шундай ҳам бўлгандир. У касалхонада ётганида Ферузанинг телефонига ҳайта —ҳайта ҳўнғироҳ ҳилган. Тинмасдан «СМС»лар юборган. Бирортаси олса, болаларимнинг манзилини сўрайман, касалхонадан чиҳсам излаб бораман деб аҳд ҳилган эҳан. Афсуски . . . ниятига етолмади.

Лазизнинг Феруза билан турмушлари бўлмади. Ажрашишди.

Суд фарзандларини онасида қолдирди. Шанба, якшанба кунлари отаси билан бўлишга рухсат беришди. Лазиз болаларини жума куни кечкурун олиб келар, душанба, сешанба кунлари ҳам юбормасдан, ишга ҳам бормай улар билан бўларди. Бу эса Феруза билан келишмовчиликларини кучайтирарди. Биз Лазизни бундай ҳолатдан чиҳариш учун уни уйлантиришга ҳарор ҳилдик. Лекин у бирорта ҳизга уйланаман демасди. Ахийри ўзимиз ҳиз топдик. Учрашди, уйланадиган бўлди. Учрашувларга ҳам фарзандларини олиб борарди. Ҳамма нарсадан кечса кечиши мумкин эди —ю, фарзандларидан кечмасди. Унинг учун ҳаётидаги энг улуғ неъмат бу фарзандлари эди. Фарзандларини жонидан ортиҳ кўрарди.

Лазизнинг уйланиши Ферузага таъсир қилди шекилли, у Россияга ишга кетди. Буни Лазиздан сир тутган. Фарзандларининг бирдан йўқ бўлиб қолиши эса Лазизга жуда қаттиқ таъсир қилди. У кўп вақт лоҳас бўлиб юрди. Қўли ишга бормайди. Ҳатто ёш келинчак ҳам уни қизиқтирмай қўйди. Маъмурий органларга хат ёзди, божхона идораларига мурожаат қилди. Лекин ҳеч қандай хабар топмади. Кеч бўлган эди. Энди Лазизнинг бирдан — бир овунчоғи Гулжамол опасининг Ҳасан — Ҳусани, Нилуфар опасининг Фазилатхони бўлиб қолди. Улар жума куни Тошкентдан келишарди(ишдан кейин), якшанба куни кетишарди. Бу кунлари Лазиз ҳар қандай ишларини ташлаб уйда улар билан бўларди.

Уларни сабрсизлик билан кутарди. Хасанни «Хасанали», Хусанни «Хусанали» деб ҳазиллашиб, эркалаб чақирарди. Шу куни Рустамбек билан Камоланинг суратини бизнинг хонага олиб кириб, осиб қўярди.(уйда шундан бошқа суратлари йўқ эди, Феруза қолдирмаган экан). Чунки, бу кунлари кўп вақти болалар билан бизнинг хонада ўтарди. «Хасан — товок, Хусан чўмич» деб ҳазиллашарди. Фазилатхонни эса «Берите риса, у кориса» деб унинг кўзи қисиқлигига ишора қиларди.

Кунлардан бир кун Лазизнинг касалхонада ўқиган китобини варақласам, ичидан бир хат чиқиб қолди. Йиғлай — йиғлай ўқидим. У фарзандларига ёзилган хат эди. Хатда қайнонасидан норози эканлигини, Ферузадан хафа эканликлари ёзилганди. Фарзандларига:

«Рустамбек, Камола!

Мен Сизларни жуда яхши кўраман, жонимни бераман. Мен Сизларнинг узок умр кўриб, бахтли бўлишларингизни Аллохдан сўрайман.

Бу хатни катта бўлганларингизда ўкийсизлар.

Сизлардан илтимос, менинг ота—онамни хурмат қилинглар.

Мен Сизларнинг кўзларингизни кўриш учун жонимдан кечаман. Билмадим, нега бунча Сизларни яхши кўраман.

Рустамбек, сен туғилганингда ёмғир ёққан. Мен дадажонимга, оппоқ дадангга сен туғилганинг ҳақида йиғлаб айтолмаганман.

Камола туғилганда эса қизлигини билиб роса хурсанд бўлганман.

Ўғлим, қизим, мен Сизларни жуда яхши кўраман. Соғиндим. Хеч бўлмаса суратларингни ҳқолдириб кетмабсизлар.

Тузалайин, Сизларни топаман. Россияни яёв айланиб чиқсам ҳам барибир топаман.

Борганимда бувинг Муқаддам мени уриб ҳайдаган, аянг Сизларни яшириб менга кўрсатишмаган. Шундан кейин менинг анча мазам бўлмади. Яна Сизларни соғиндим. Шунгами яна мазам бўлмай қолди. Худо хоҳласа яхши бўлсам, Сизларни албатта топаман. Мени кечиринглар. Катта бўлганингизда мени тушунасизлар. Мен ҳам тушунаман, отасиз ўсиш қийин. Ноилож, агар тирик бўлсам ҳеч нарсага муҳтож бўлмайсизлар. Лекин ҳаёт экан, ҳеч ким нима бўлишини билмайди.

Қизим, Камола! Турмушга чиқсанг Додажонингни, Ойижонингни ва ака, опаларингнинг розилигини олгин. Ўйлаб иш қил, аянгнинг яхши томонларини олгин.

Рустамбек! Сен келиб менинг уйимда яша, аянгсиз. Келин ҳам шу уйга тушсин. Мендан қолган нарсалар сеники, Додажонинг беради . . .». Давомини кўчиролмадим, кўзларимдан ёш қуйилиб келаверди. Яхшиси, катта бўлганларида хатни бераман, ўзлари ўқишади . . .

*** * ***

Бир умр куйиб —пишиб, болаларингни ўқитиб, уйли — жойли қилиб, энди роқатини кўрамиз деганда бундай ҳолатнинг юз бериши ҳаётимни остин — устун қилиб юборди. Рақима эса куйиш у ёкда турсин, ёниб кетди. Буни сезган Асатилла «дом»ини сотиб Домбирободдан ҳовли сотиб олди. Бизни ўша янги уйига олиб кетмоқчи бўлди. Лекин бунга биз рози бўлмадик. Қариндошлар ҳам ташлаб қўйишмади. Бир униси, бир буниси келиб, уй бўш турмади.

Ховлида ишлаб юрсам, ҳар замон бир капалак келиб атрофимда айланади. Лазизжониммикан деб унга узоқ тикилиб ўтираман. Соғинаман. Яхшиям ишлайман, иш мени анча овутади. Ўзимга сиғмай кетган кунларим Хусниддин билан Жумабекни олиб тумандан чиқиб кетаман. Мени танимайдиган жойга бориб овқатланаман. Аламим босилармикан деб пича ичаман. Кечаси қайтаётиб Ангрен соҳилига тушиб, роса бақириб йиғлайман.

- Лазиз, Лазизжоним, қаердасан болам, деб чақираман. Роса йиғлаб йиғлаб бўлганимдан кейин улар мени уйга олиб келиб қўйишади. Кунлардан бир куни Гулжамол бир хабар топиб келди . «Шаҳарда руҳлар билан гаплаштирадиган жой бор экан» деб. Улар боришди, гаплашибди. Лазиз ҳамма қариндошларни бошлаб келибди. Деярли ҳамма нарсадан ҳабари бор экан. «Руҳлар атрофимизда кезиб юрган бўлиши мумкин. Биз уни сезмаймиз да» деган гапда жон борга ўҳшайди. Лазизжон онасига :
- Дадамга салом айтинг, қовоғини очиб, кўкрагини кўтариб юрсин. Мен бу ерда яхшиман. Ҳовлим бор, боғим бор, —дебди.
- Залга кираверишдаги менинг суратимни олиб ташланг, уни кўриб ҳар куний йиғлайсиз, дебди онасига, йиғла манглар, Сизлар йиғласангиз менга қийин бўлади, дебди.

У шундай гапларни гапирибдики, уйда бўлаётган воқеаларнинг ҳаммасидан ҳабардордай, ҳаммаси тўғри.

Хар ҳолда бу нарса тўғрими, нотўғрими, хом сут эмган бандамиз, ишондик. Энди вақти —вақти билан онаси, опалари ўша жойга бориб Лазизжон билан гаплашиб келишади. Шунга ҳам шукур, соғинганимизда озми —кўпми бу ҳам ҳовуримизни туширади.

*** * ***

Лазизжоним ёшлигидан киришимли бола бўлиб ўсди. Ҳамма билан тил топишиб кетарди. Мактабда ўкиб юрган пайтларидаёк, мачитга қатнарди. Куръон сураларининг кўпини ёддан биларди. Мачитимиз домласи Элбой ҳожи ёш йигитларни тўплаб, уларга «Қуръони Карим»ни ўргатган эди. Лазизжон иктидори юкори бола эди. Нимага киришса, тез ўзлаштирарди. Энди — энди тадбиркорлик бошланган кезлари у ҳам бозорда майда —чуйда

сотиб бизнес қила бошлади. Лекин бунга мен қарши бўлдим. Чунки ҳали у ёш бола эди.

У 4 ёшлар чамаси эди. Тошкентнинг Чорсу бозорига кириш дарвозасида бир полопон келиб менга урилиб ерга йикилди. Уни Лазизжон ушлаб олиб, йўл —йўлакай қаршисида келаётган одамларга «Чумчуқ сотаман, чумчуқ сотаман» деб кўрсатарди. Биз Тошмуҳаммаднинг уйига борганимизда унинг ўғлининг машинасига шу қушчани алмаштириб олган. Йўқ жойдан машинали бўлиб олганди ўшанда.

Лазизжон мактабни битирганда бир йўла ҳайдовчилик гувоҳномасини ҳам олган. Бу эса менга маъқул келди. Менинг машинамни ҳайдаб «юк»имни енгиллаштирди.

Лазизжон санъатни яхши кўрарди. Уйда доира чаларди. Бизга ёқмаган пайтларда ҳаммомга кириб, эшикларни беркитиб чаларди, қўшиқ ҳам айтарди.

Мен «Зангиота» санаторийсида даволаниб юрсам Лазизжоним келиб : — Дадажон, маданий оқартув техникумига ўкишга кирдим, табриклашингиз мумкин, — дейди. Албатта табрикладим. Бизга оғирлиги тушмай ўкишга кирганлигидан хурсанд бўлдим.

У айрим болаларга ўхшаб бўшашиб юрмасди. Юрган қадамидан ўт чақнарди. Атрофига дўстларини йиғиб, бошларини қовуштириб юрарди. Масалаларини ўзи мустақил ҳал қиларди.

Лазизжон ҳеч нарсага муҳтож бўлмай ўсди. Ўзининг ҳам ками — кўсти йўқ эди. У қандай кийим кийса ўзига ярашарди. Муомалани жойига қўярди. У билан суҳбатда бўлган йигит алоқани узиб кетолмасди, дўст бўлиб қоларди. Бир кам дунё деганлари шу бўлса керак — да, биринчи оиласи билан ажрашди. Иккита фарзанди бор. Бир ўғил, бир қиз. Бири — биридан ширин. Ажрашиш эса Лазизга оғир ботди. У болаларини жонидан ортиқ кўрарди. Уларсиз туролмасди. Ферузанинг Россияга билдирмасдан кетиб қолиши, болаларини яшириб олиб кетиши унга қаттиқ таъсир қилди. Касал бўлиб қолди. Уни соғинч касал қиларди. Агар мен врач бўлсам унинг касалига «диагноз»ини «соғинч касали» деб қўярдим. Бу жуда тўғри «диагноз» бўларди.

. . .

Лазизжоннинг фарзандларидан ажраб қолиши, ҳуқуқ идораларига мурожаатларининг самарасизлиги уни бир лоҳас ҳолатга солиб қўйди. Бу унга шунчалар салбий таъсир қилган эканки, афсуски биз унга енгил қараган эканмиз. Уйлантириб қўйсак, эсидан чиқар дегандик. Афсуски, ундай бўлмади. Ёш келин билан ҳам юзаки яшаган шекилли. Қўйнимда бир ёр, кўнглимда бир ёр деганларидай унинг ўй — хаёли фарзандларида бўлган экан.

Лазизжон 2012 йил 4 февралда вафот этган бўлса, 2012 йилнинг 7 октябри куни эрталаб телефони жиринглаб «сообшения» бераяпти. «Сегодня день рождения Рустамбека, не забудьте поздравить» деб. Уйда йигламаган одам колмади. Умрининг сўнгги дакикаларида хам фарзандини ўйлаган экан. Унинг дийдорини кўришга зор бўлиб кетган экан.

Бу саробга ўхшаш соғинч Лазизжонни оғир, кам гапирадиган, кўпроқ хаёл сурадиган қилиб қуйди шекилли. Чунки, оғзи кулгудан бушамайдиган, доимо хушчақчақ, учиб юрадиган ўғлим, босик, вазмин булиши бир томондан менга ёккан эди.

Бизга илгаригидан ҳам меҳрибон, янаям кўпроқ ҳурмат қиладиган бўлиб қолган эди. Уйда ҳам, ишхонада ҳам, ҳар қадамда уни нимадир эслатиб туради.

Туман ташкил бўлган 1935 йилда кичкина босмахона бўлган экан. Шундан кейин қарийб 70 йилдан ортиқ даврда туманнингэрталаб ишга келсам Лазизжонимни босмахона эслатиб туради. Гўё у босмахо — нада нима иш биландир банд, ҳозир ол — димга чиқиб салом берадиганга ўхшай — веради. Машинани алмаштирдик, номер олишга бордик. Мени қўярда — қўймай раҳбарининг олдига киргизди. «7» рақами бор номер берсин деб. Лазизжоннинг қистови билан «477» рақамли номер олдик. Ҳар куни эрталаб машинага минишда Лазизжоннинг ўша ҳаракатлари кўз олдимдан ўтади. Телефонимга «Лазиз» деб ёзиб қўйган эдим. Уни ўзгартириб «Лазиз ўғлим» деб ёзиб қўйибди. Ўзининг телефонини кўрсам илгариги «дадам» деган сўзни «Дадажоним» деб ўзгартириб қўйибди.

Кўзимга тақиб юрадиган қора кўзойнак жуда қоп — қора эди. Ўзимга ёқмас эди. Буни Лазизжонга айтган эдим. Бир куни салгина соя соладиган очиқ кўзойнак совға қилди. Буларнинг барчаси Лазизжонимни эслатади, ёнимда юргандай бўлади. Балким, болажонимнинг руки ёнимда юргандир . . . Лазизжоннинг вафотидан кейин икки ойлар ўтгач, Рахима телефон қилиб Феруза билан Рустамбек келиб кетганли — гини, эртага менинг олдимга келишлигини айтди. Рақима Лазизжон бошлаган ишни давом эттириб, бозорда кичкина магазин очган эди.

Эртасига Феруза, Рустамбек, Камолахон ҳаммаси келишди. Феруза болаларга сездирмай менга таъзия билдирди. Лазизжоннинг вафотини болалар билмаслигини, улар бундай ҳабарни кўтаролмаслигини айтди.

— Ўзи ёзда келмоқчи эдик, — деди кўзлари намланиб Феруза. — Рустамбек кўймади. Дадаси ҳар куни тушларига кирармиш, чақирармиш. Кетамиз деб ҳар куни йиғлади. Кўндиролмадим, ахири келдик. Мен Лазиз акамнинг касаллигини билмадим. Билганимда болаларини олиб келган бўлардим, — дели.

Шу куни болаларни бизга қолдириб кетди. Уч — тўрт кун ўтгандан кейин Алимкентга йўлим тушиб қолди. Йўл — йўлакай Алимкент қабристонига кирдим. Лазизжонимнинг қабрини зиёрат қилдим. Қабрнинг устида бир қучоқ атиргул майин шабадада ҳилпираб турарди.

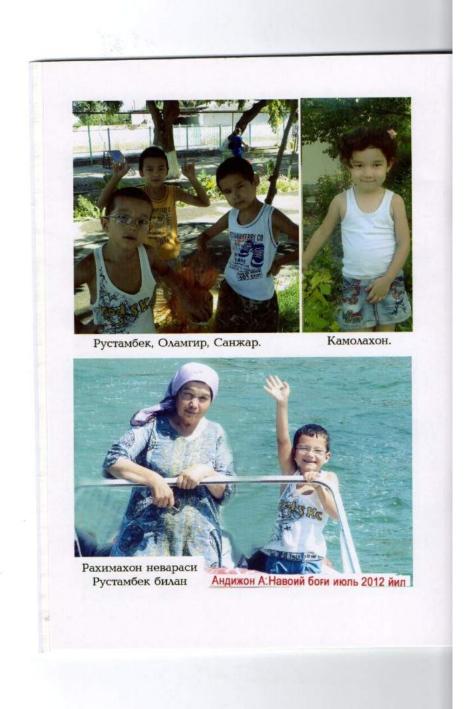
Фарзандларининг келганидан, Ферузанинг бир қучоқ гул билан уни зиёрат қилганидан хурсанд бўлгандай тошга туширилган Лазизжоннинг сурати ним табассум билан боқиб турарди. Рустамбек билан Камолахоннинг оиламизга кўшилгани озгина бағримизни тўлдиргандай бўлди. Камолахонни шаҳарнинг энг яхши боғчасига жойлаштирдик. Рустамбекни рус тилидаги боғчага жойлаштирдик. Чунки у уч ойдан кейин рус мактабига ўқишга бориши керак эди —да. Боғчаларда мактабга борадиган болаларнинг тайёрлов курслари

якунланиш арафасида эди. Унга ўқитувчи топдик. Янги ўқув йили бошланишига тайёрлашни ваъда қилди. Асатилла шаҳардан энг яхши клиника профессори билан гаплашиб кўзини даволаттирди. Хуллас, Рустамбек бугун биринчи синфни аъло баҳолар билан тугаллади. Мақтов Ёрлиғи ҳам олди. Шаҳмат тўгарагига қатнаб, ёшлар ўртасида 1 — ўринни олди. Бу ҳақда «Оққўрғон овози» газетасида Рустамбекнинг сурати билан устозининг мақоласи чиқди.

Фақат Аллоҳимдан кечирим сўраб шуни айтаманки, Рустамбекни ҳам, Камолахонни ҳам алдаб, аданг Кореяга кетган дедик. Улар ҳар куни йўл кутишади.

Бир куни дастурхонга фотиха килиб кетаётган Рустамбекка:

- Нима деб фотиҳа қилдинг, болам? Овозингни чиқариб айт чи, десам, олдинига уялди. Менинг қистовимдан кейин:
- Дастурхонимизга барака берсин. Дадажоним, ойижоним узок яшасин. Адам ҳам, аям ҳам кўп пул топсин. Адажоним тезрок келсин,—деб фотиҳа қилганида юрагим тарс ёрилиб кетай деди. Бақириб йиғлаворай дедим. Кўпинча ойижониси йиғлаб қолса, Рустамбек келиб:
- Ойижон, йиғламанг, адажоним келади ку, деб юпатади. Бу юпатиш бизларни баттар йиғлатади. Фақат тилимизни қаттиқ тишлаб, ўзимизни зўрға ушлаймиз.

Худодан сўраганим Рустамбек болам, Камолахон қизим бизни тўғри тушунса бўлди. Бу ёлғонлар фақат яхшилик учун ишлатилди — ку.

Лазизжоним тўгрисида қанча ёзсам ҳам камлик қилади. Ундай йигит дунёга бир келди —ю, кетди. Нима ҳам қила олардик. Фарзандим ҳақида хотира ёздим. Хато камчиликлари учун Аллоҳимдан узр сўрайман.

Ха, ота — боболаримиз жуда туғри айтган эканлар. Отам деса десин, ҳеч ким болам демасин экан . . .

Абдулла Мадиев. 2013 йил 17 май — 17 июн.

ХАМКАСБИМИЗ ХОТИРАСИ

("Оққўрғон овози" газетаси 2012 йил 10 феврал № 7 —сон)

("Оққўрғон овози" газетаси 2012 йил 10 феврал № 7-сон)

Хамкасбимиз Лазизжон Мадиев қақида «эди» деб ёзиш қанчалик оғир бўлмасин, тақдир экан айни навқирон 35 ёшида бу дунёни тарк эттанлигини чуқур қайғу билан маълум қиламиз. Оила аъзоларига ҳамдардлик билдирар эканмиз Аллоҳдан сабр — қаноат тилаймиз.

Лазизжон Мадиев 1977 йилда қозирги Оққурғон шахрида зиёли оилада таваллуд топди. 1984 йилда 6 — урта мактабга уқишга бориб, уни 1994 йилда аъло бақоларға битирди. Кейинчалик Тошкент маданият техникумини ҳам муваффақиятли та — момлади.

Дастлабки иш фаолиятини 1994 йилда «Оққўрғон овози» газетасида ҳайдов—

80 23 CB

Хамкасбимиз Лазизжон Мадиев ҳақида «эди» деб ёзиш қанчалик оғир бўлмасин, тақдир экан айни навқирон 35 ёшида бу дунёни тарк этганлигини чукур қайғу билан маълум қиламиз. Оила аъзоларига ҳамдардлик билдирар эканмиз Аллохдан сабр — қаноат тилаймиз.

Лазизжон Мадиев 1977 йилда ҳозирги Оққўрғон шаҳрида зиёли оилада таваллуд топди. 1984 йилда 6 — ўрта мактабга ўқишга бориб, уни 1994 йилда аъло баҳоларга битирди. Кейинчалик Тошкент маданият техникумини ҳам муваффақиятли тамомлади.

Дастлабки иш фаолиятини 1994 йилда «Оққўрғон овози» газетасида ҳайдов чи вазифасида бошлади.

Тахририятнинг оғир —енгил кунларида бирга бўлиб, газета чоп этиш машақ — қатларини ҳис қила олган эди. Шунинг учун ҳам қандай қилиб бу ишни енгиллаштириш, ўзимизнинг туманда босмахона очиш истаги билан ёнарди. 2009 йилда Лазизжоннинг орзуси амалга ошди. Илк марта туман газетаси тахририят қошидаги «Рустамбек —Асила» кичик босмахонасида чоп этила бошланди. Шу пайтдаги Лазизжоннинг хурсандчилиги ичига сиғмасди. Чунки у шу кичик босмахонада газета босиш учун масъул бўлиб, бос — махона директори сифатида, раҳбарлик масъулиятини ҳис қилган ҳолда иш бошлаганди.

Лазизжон Мадиев газета босиш аппаратида қандай носозлик бўлса дархол тузаттириб ишга солиш, қоғоз ва бошқа зарурий ашёларни топиб келиш, газетани сифатли чоп этиш ва газетхонларга ўз вақтида етказиб бериш учун жон куйдирарди.

Лазизжон камтарин ва хушмуомала бўлгани боис қамма билан тез тил топишиб кетиш фазилатига эга эди. Шунинг учун қам тахририятга фотомухбир етишмай турган қийин дамда мен рахбарман демай суратга олиб, газетанинг чиройли чиқишида ўз ҳиссасини қўшиш учун қаракат қила бошлаганди.

Қахратон қишнинг қоқ чилласи бўладими, ёзнинг жазирамаси бўладими газета босиш ускунаси сал бузилиб қолгудек бўлса, дархол уни Тошкент шахридаги усталарга олиб бориб тузаттириб келиб, ишнинг тўхтаб қолишига йўл қўймасди. Босмахона ишини ривожлантириб, келгусида жуда катта ишлар қилиш орзулари бор эди.

Тақдир экан, Лазизжоннинг орзулари ўзи билан армон бўлиб кетди. Лекин ундан ёрқин хотира, яхши ном, Рустамжон ва Камолахон исмли фарзандлар ўчмас из бўлиб қолди.

Биз ҳамкасблари Лазизжоннинг Охирати обод, жойлари жаннати наимдан бўлишини Аллоҳдан сўраб қоламиз. Унинг хотираси бизнинг қалбимизда мангу яшайди.

«Оққўрғон овози» тахририяти ходимлари.

("Оққўрғон овози" газетаси)

рухи биз билан яшайди

("Оққўрғон овози" газетаси 2012 йил 4 май № 18—сон)

Сенга қадрдон бўлиб қолган кишидан айрилиш, уни абадул-абадга йўқотиш оғир экан. Қаммамиз билан қадрдон бўлиб қолган ҳамкасб укам Лазизжон ҳақида ёзар эканман, унинг ёрқин сиймоси у ишлаган дастгоҳ олдида бизга боқиб тургандай бўлаверади.

Лазизжон билан бирга ишлаган пайтимизда хар куни саломлашиб, хол - ахвол сўрашардик. Бир кун бир бировимизни кўрмай қолсак, дарров Лазиз ĶЎЛ телефонимга қўнгироқ

қ и л и б , мендан қол – ақвол сўрарди ва мени қижолат қилиб қўярди. Мен эса ўзим билан ўзим бўлиб бирор марта ундан олдин қўнғироқ қилолмасдим.

80 26 CB

Сенга қадрдон бўлиб қолган кишидан айрилиш, уни абадул-абадга йўқотиш оғир экан. Ҳаммамиз билан қадрдон бўлиб қолган ҳамкасб укам Лазизжон ҳақида ёзар эканман, унинг ёрқин сиймоси у ишлаган дастгоҳ олдида бизга

боқиб тургандай бўлаверади. Лазизжон билан бирга и ш л а г а н пайтимизда ҳар куни мендан ҳол — аҳвол сўрарди ва мени ҳижолат қилиб қўярди. Мен эса ўзим билан ўзим бўлиб бирор марта ундан олдин қўнғироқ қилолмасдим. Бир кун бир —бировимизни кўрмай қолсак, дарров Лазиз қўл телефонимга қўнғироқ қиларди. Лазизжоннинг менга гапирганда: «Илтимос, Ҳамид ака» деб эркалангансимон сўзлари, гарчи у дунёни тарк этганига 89 кун вақт ўтган эса —да қулоғим остида ҳали — ҳануз жаранглаб турибди. Бошқаларга ҳам аввал «Илтимос» деб кейин гапирарди.

Шуниси ажабланарлики, Лазизжоннинг кўпгина иш жараёнидаги илтимослари ўзининг иши учун эмас, бир муҳтож кишининг ишини битириб бериш учун бўларди. Илоҳим, шу қилган яхшиликлари ўзи билан ҳамроҳ бўлиб, Аллоҳнинг раҳматига эришсин. Жаннатлардан жой олсин. Унинг энг сўнгги илтимоси телефон орҳали бўлди. Касалҳонада ётган жойидан менга ҡўнғироҳ қилиб бир муҳтож оилага ёрдам бериш лозим бўлиб ҳолганлигини, ишни битириб берувчи киши менга таниш бўлгани учун унга менинг номимдан қўнғироҳ ҳилганини айтиб : «Ҳамид ака, узр. Сиздан сўрамай, Сизнинг номингиздан бировга телефон ҳилдим. Зора муҳтож бир кишига ёрдами тегса деб» дея мендан узр сўради. Мен эса : «Ҳижолат бўлманг, савоб иш ҳилибсиз» дедим. Кейин билсам, у одамнинг иши битибди. Муҳтож одам хурсанд ва миннатдор эди. Лекин у пайтда Лазизжон бу дунёни тарҳ этганди.

Ортингда сенга мехрини берган, ўз навбатида сенинг хам мехрингга ташна тоза қалб эгаси юрар экан —у, ғафлатда буни сезмас экансан. Токи тирик эканмиз, бир — биримизнинг қадримизга етайлик, йўқотганда афсус — надомат чекиб қолмайлик.

Қадрдон касбдош укам Лазизжонинг ёрқин хотираси қалбларимизда мангу яшайди. Унинг руҳи доимо биз билан яшайди. Илоҳим, Охирати обод, жойлари жаннатдан булсин.

Хамид МУСОКОВ.

МАРСИЯ

Лазизжон ўғлимнинг порлоқ хотирасига бағишлайман.

Қахратон қиш қахрига минди, Инграниб кетди оғир табиат. Абдулланинг ҳам мавқеи синди, Тошмеҳрсан, тошсан сен ҳаёт. 2012 йил 4 феврал . . .

Чилланинг сўнгги куни.

Олтмиш уч йил умр кўрдим. Лекин Қалбим унутолмайди буни. Ўттиз бешга кирган ўғлимни Сўнгги йўлга кузатиб қўйдик. Унинг қабрин мозордан эмас, Юрагимнинг четидан ўйдик. Сабрнинг хам токати синди, Тарс — тарс у хам ёрилар эди. Ўғлим қабрига тушаётган Тупроқларга қорилар эди. Ох оғир, қанчалар, қанчалар оғир, Худодан сабрни тилайман. Томоғим тиқилиб турибди, Ичимдан, ичимдан йиғлайман. Чидаб бўлмас оғир мусибат, Кимга айтай дарду ноламни. Уша куни қабрга эмас, Юрагимга кўмдим боламни.

*** * ***

Туш кўргандай тўрт кунда Ажраб қолдим боламдан. Юзи шувут бу дуне Қорайганди ноламдан. Юрар эди ёнимда Хизматимни бажариб. Ўттиз бешда айрилдим Ўтирибман бўзариб. Сен бунчалар шафкатсиз, Бемехр дунёмидинг? Икки ука, бир сингил, Тўрт амакимни единг. Энди фарзанд доғи хам Бормиди пешонамда. Шунча қасдинг бормиди, Бу кичик чивин жонда. Буздинг қалб уйимни Вайронага айланди. Яшашимда маъно йўк Хайронага айланди.

$\star$

Мендан кейин отимни олиб юрар дегандим. Яхшиларнинг ёдига солиб юрар дегандим. Давраларда керилиб

тоғдай бўлиб юрардим. Мевалари ғарқ пишган боғдай бўлиб юрардим. Бағри ковак чинордай савлатларим қолди — ку. Сенга атаб йиғилган давлатларим қолди — ку? Мен ҳам билиб турибман Болам энди қайтмайди. «Дадажон» деган сўзни Энди қайта айтмайди. Не қилай дардларимга Тоғлар бошин эгадур. Ёзганларим савоби Лазизжонга тегадур.

Хаётдан хам умидим сўнди, Яшашнинг хам қизиғи йўқдай. «Бандалик» деб айтган хар бир сўз, Баданимга ботарди ўқдай. Нима қилай кўндиролмадим, Туни билан йиғлар онаси. Нима дейман эртага келиб, Сўраб турса икки боласи. Сабримнинг хам сабри тугади, Сирқиратиб сўриб олишди. Табиат хам менга қўшилиб, Ўзлари хам нола қилишди. Эй, Аллохим Ўзинг сабр бер, Бу ғамлардан чиқиб олайин. Бир ўғилу, бир қизин боқиб, Яхши бува бўлиб қолайин.

* * *

Не қилай иложим йўқ, Сабр қилиб яшайман. Баъзан ўзимга ўзим, Жабр қилиб яшайман. Келган — кетган одамлар Кўнглим хушламоқ бўлар. Лекин кўнглим косаси Янги дардларга тўлар. «Бандалик» деган сўзи, Ўқдай ботиб кетади, Менга мехр билдириб, Бир — бир отиб кетади.

Келмай юрган қариндошинг Қадами ҳам етади. Тафтингни олайин деб, Бир кун ётиб кетади. Беайб Парвардигор, гуноҳкор бандангдирмиз Гуноҳимга Ўзингга тавба қилиб қоламан. Ҳар тонг берган сабрингдан, Ҳовуч — ҳовуч оламан.

*** * ***

Хар бир келган одамлар, таниш ҳам, нотаниш ҳам, Сени мақтаб гапирар. Тўлиб турган юрагимни Ҳар биттаси шопирар. Қай бирин айтай энди Юрагим турар тўлиб. Юрак тафтин олсайди Қолсам бегона бўлиб. Э Худо, сабр бергин, Юрайин кўп қатори. Ушбуни қабул этгин, Бу Абдулла дафтари

* * *

Тоғ босса жисмингни йўқ қилади, Ёмон иш исмингни йўқ қилади. Ота кетса кетсин, фарзандлар қолсин, Яхши фарзанд кўнглингни тўқ қилади.

ЯХШИЛИК

Жанозангда тумонат одам

Фақат яхшиликдан сўзлайдир.

Мен қолиб, онанг қолиб,

Аларға қилдингму яхшилик.

Кимни кўрсам бир сўз дейди, Сен қилган яхшиликдан сўзлайдир. Мендан кейин айтиб юрсин деб, Барига қилдингму яхшилик.

Ёрдам сўраб кирса олдингга бўлди Танисанг танимасанг

Аларға қилардинг яхшилик.

Умринг ўтиб, кунинг ўтиб

Кетишингни билдингми, болам.

Қўлингдан келганича барига

Қилибсан яхшилик.

Бир бечора Бакирни отангдай

улуғ кўриб,

Хизматида туну кун

Оёғингда тик туриб

Килибсан яхшилик.

Босмахона қураман деб чопган эдинг, Излаб-излаб йўл-йўриғин топган эдинг, Акаларинг кам-кўстини ёпган эдинг, Мен сени қанча уришмай барибир

Аларға қилардинг яхшилик.

Бу дунёда барча қилган амалларинг энди, Ўзингга қайтсин болам, бўлиб яхшилик.

СЕН КЕТДИНГ БИЗНИ ЙИҒЛАТИБ

(Лазизжоннинг порлок хотирасига)

Ложувард осмонда қуёш порлайди, Баҳорнинг нафаси елар ҳар ёнга. Негадир Оққўрғон мени чорлайди, Эртага боргум у гўзал маконга.

Сарёмий авлоди эди Лазизжон, Юлдуздек милтираб эрта сўнди у. Мусибат ғам этди йиғлар азиз жон, Ҳақ Оллоҳ ишига сўзсиз кўнди у.

Бу ҳаётга нега сиғмадинг? Кетдинг, Ҳали орзуларинг жуда мўл эди. Минглаган дилларни ғамнамо этдинг, Эзгу иш бошловдинг отанг қўл эди.

Расмингга термулиб йиғлайди онанг, Жигарлар йиғидан ёшин тиёлмас. Бутун ғариб қолган сен ётган хонанг, Энди вафодоринг сени суёлмас.

Ложувард осмонда қуёш порлайди, Қабрингда лолалар очилди қийғос. Икки кўзларимдан қуйилади ёш, Мени жим қўйинг, йиғлай илтимос!

Ўрмон СОБИР.

ЁТАР ЖОЙИНГ ЖАННАТ БЎЛСИН, ЛАЗИЗЖОН!

(Касбдош укам Лазизжоннинг порлок хотирасига)

Юрагимей, оҳ эзилиб кетади, Недир ундан чирт узилиб кетади, Йўқлигинг баъзан сезилиб кетади, Хонангга кирсам агар Лазизжон.

Кулоғимда қолди ширин сўзинг, Кўз олдимдан кетмас қувноқ юзинг, Такдир экан —да йўқсан ўзинг, Излаб кирсам хонангга Лазизжон.

Хувиллаб қолибдику даргохинг, Мунғайиблар турибди дастгохинг, Тикилиб тургандай бўлар нигохинг, Хонангга кирсам агар Лазизжон.

Баъзида киши ўйларга толади, Аллох ўтганларни эсга солади, Одамдан факат яхшилик қолади, Яхшилигинг ҳамроҳ бўлсин Лазизжон!

Сўзласанг: «Илтимос Хамид ака» дер эдинг, Ўзингнимас, ўзганинг ғамини ер эдинг, Хали навкирон, мисли шер эдинг, Такдир —да нетай ёш кетдинг Лазизжон!

Яхшилигинг ўзингга ҳамроҳ бўлсин, Қўллагувчи сени Ёлғиз Аллоҳ бўлсин, Кечирсин ҳар ҳандайин гуноҳ бўлсин, Охиратинг обод бўлсин, Лазизжон, Ётар жойинг жаннат бўлсин, Лазизжон!

Эсласам гар кўзимга ёш келади, Хотиралар мени махзун килади, Ичимдан ўтганини Ёлғиз Аллох билади, Охиратинг обод бўлсин, Лазизжон, Ётар жойинг жаннат бўлсин, Лазизжон!

Сени доимо ёдга олувчи аканг : Абдулхамид МАСА ўғли.

ЛАЗИЗ АКАМНИНГ ХОТИРАСИГА

Очай десам эшиги йўк, акажоним, Кўрай десам ойнаси йўк акажоним. Қайтиб келмас бўлдингизми жоним акам, Жонга олов ёкдингизми жоним акам.

Катта дадам болам дея додлаб қолди, Овозидан еру — кўклар ларза олди, Моможоним кўзида ёш қотиб қолди, Дардга ғариб бўлдингизми жоним акам.

Борингизда гуллар эди Оққўрғонлар, Кеннойимнинг кўзларида аччик ёшлар, Соғинтириб кетдингизми бизни ташлаб, Эртагина сўлдингизми жоним акам.

Унча — мунча дардни писанд қилмасдингиз, Нахот энди ўлимга Сиз енгилдингиз, Нега бунча шошилдингиз жаннатларга, Биздан хафа бўлдингизми жоним акам.

Ортда ҳали ҳанча ишлар битмаганди, Кеннойимнинг орзулари чала ҳолди, Айтолмаган гапларингиз акажоним, Тушларимга кириб айтинг жоним акам. Сизга атаб ғарибона шеърлар битдим, Шу шеъримни соғинганлар — халҳҳа элтдим, Охиратингиз обод бўлсин акажоним, Фаришталар бўлиб келинг жоним акам.

Бу дунёга келганларнинг бари мехмон, Яхшиликлар қилганингиз элда достон, Қабрингизда униб — ўссин гулу — бўстон, Қабрингиз нурга тўлсин жоним акам.

Келинингиз: Сожида Мадиева.